

Vrienden Museum Kasteel Wijchen Stichting Frans Bloemen

- >> Feest in de 'Tuun'
- >> Geheimzinnige krassen
- >> Kunst in de openbare ruimte

Jaargang 17, nr.1 maart 2009

Colofon

Vrienden Museum Kasteel Wijchen Stichting Frans Bloemen.

Zet zich in voor het toegankelijk maken van de hedendaagse beeldende kunst en de geschiedenis van Wijchen.

vriendenMKW@gmail.com

Vriendenbijdrage:

Individueel € 6.00

Gezin € 10.00

Postbank 8126978

Het lidmaatschap geeft recht op:

- gratis toegang tot het museum kasteel Wijchen
- 4 keer per jaar de Nieuwsbrief
- gratis bezoek aan lezingen/excursies

Ledenadministratie:

Secretariaat Vrienden Museum

Kasteel Wijchen postbus 221

6600 AE Wijchen.

E. mail adres:

m.zikking@zonnet.nl

Voor opgave nieuwe vrienden en adreswijzigingen.

Opzeggingen dienen voor 1 december te worden doorgegeven.

Redactie Nieuwsbrief:

Mariëtte Zikking tel. 024 6414984

Nelly Goebertus tel. 024 6413180

Jacques Rommens 024 642232

Vormgeving Mariëtte Zikking

Eindredactie Nelly Goebertus

Kopij

Kan per E-mail naar de redactie worden gestuurd of per post.

E-mail adressen:

nelly.goebertus@zonnet.nl

m.zikking@zonnet.nl

Redactieadres:

Valendrieseweg 12

6602 GK Wijchen

Verantwoording

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van een geplaatst artikel berust bij de auteur. De redactie behoudt zich het recht voor een artikel te weigeren, een artikel te wijzigen of te bekorten, zolang dit het artikel niet inhoudelijk aantast.

Aan de Nieuwsbrief werkten mee:

Wim Kattenberg, Cees Mulder, Fred van Heuven met 'hommeltjes',

Jacques Rommens, Nelly

Goebertus, Herman Kruis en

Mariëtte Zikking .

Met dank aan,

Diegenen, die in wat voor vorm dan ook, een bijdrage geleverd hebben aan de totstandkoming en verspreiding van deze Nieuwsbrief

Bij de voorplaat:

!998: Zo, begon de 'Tuun'

aan de achterzijde:

werk van Leny van Elk, met haar toestemming

Inhoud:

COLOFON
REDACTIONEEL
VAN DE BESTUURSTAFEL
PRIKBORD
ACTIVITEITEN
EXPOSITIES
IN MEMORIAM
FEEST
EEN OUDE BRIEFKAART
GEIMZINNIGE KRASSEN
KUNST IN OPENBARE RUIMTE
PROMINENTE PLAATS VOOR KUNST
SPROKKELS
MUSEA

Baron (Hr.) Otto van verschuer en tuindeskundige Jan Wartenaar onthullen een sculptuur op de binnenplaats van het kasteel en openen zodoende de nieuwe museum-gedeelten in toren en tuin

Redactioneel:

Jacques Rommens

Maartse buien teisteren deze dagen geregeld mens en vee als ik dit schrijf. Het is gelukkig langer licht. En buiten op de geelbruine vale grasvelden is een aarzelend frisse waas groen nu te herkennen. Dat geeft je toch een blij gevoel. De nog gesloten knoppen van bomen en heesters geven bij nader bekijken weer wat meer kleur. De natuur is blijkbaar in afwachting. Daar kun je echt niet meer omheen. Het lentenummer van de Nieuwsbrief ligt nu voor u. Met een verscheidenheid aan bijdragen. Twee Vrienden van het eerste uur zijn helaas onlangs overleden. Het zijn de heren; Jo Roelofs en Cees Mulder. Beiden sterk maatschappelijk betrokken en onmisbare mensen binnen onze regio. Het zijn beiden bijzonder krachtige persoonlijkheden in ons midden geweest. Zij zijn daarom blijvende voorbeelden voor ons. Nelly Goebertus wijdt een 'In Memoriam' aan Cees Mulder, die zelfs voor deze Nieuwsbrief nog een prachtige bijdrage voor ons: Vrienden heeft geschreven met als titel *Geheimzinnige krassen*. Onze voorzitter Wim Kattenberg heeft op de gemeentelijke nieuwjaarsreceptie van 5 januari jl. een draagspeld, in zilver, van de Gemeente Wijchen, ontvangen. Daarbij een oorkonde, voor zijn niet aflatende bijdragen om de historie van Wijchen levend te houden. Proficiat Wim! In 'Van de bestuurstaafel' geeft Wim de aftrap in dit nieuwe jaar. Mariëtte Zicking schreef vanuit de archieven van de Tuun een artikel over tien jaar geschiedenis: De Tuun, vanaf de officiële opening op 26 mei 1999 door de heer Jan Wartena. Ter informatie: meteen bij de oprichting van de Stichting Vrienden Museum Frans Bloemen in oktober 1992 is de vriendenkring protohistorische tuin van start gegaan. En is de ontwikkeling in de breedte en de diepte door enkele Vrienden vastberaden ter hand genomen. Dat was snel kennis vergroten en tegelijkertijd de latere Tuun (voorheen tuinborder) ontginnen en inzaaien/beplanten. Dat ging met vallen en opstaan. Opvallend er moe(s)ten steeds bijstellingen plaatsvinden. Een oprecht proficiat aan alle huidige/vroegere werkers van de Tuun. Jacques Rommens zoekt in een artikel verder in op het leven van douairière A.W. Andringa de Kempnaer, de kasteelvrouw van Wijchen, dankzij een briefkaart uit 1904, Nelly Goebertus vraagt in haar bijdrage Wijchenaren te reageren op de kunst in de openbare ruimte. Herman Kruis (kunstenaar) bijt het spits af. De bijdrage sprokkels verzorgen wederom Nelly Goebertus en Jacques Rommens. De Nijmeegse stuwwal en haar regio zijn de archeologische goudmijnen van Nederland. Maakt u zich de nieuwe kennis steeds eigen. Exposities MKW: de huidige tentoonstelling van Leny van Elk is tot 26 april te bezichtigen. Van 3 mei tot 5 juli toont Cornelia Haverkorte haar schilderstukken onder de titel 'Bloedband'. Een oproep:

onze stichting en MKW kunnen alleen met realiseerbare plannen verrijkt worden; denk dus mee. En geef deze s.v.p. door. Blijf er niet mee zitten. Misschien heeft u een aardig idee voor een te organiseren activiteit? Ook in dit jaar 2009 als meer Nederlanders door de crisis binnen de landsgrenzen blijven. Alleen door meedenken als Vriend of als lid van een werkgroep ontstaat empathie en komen de beide Wijchense instellingen (liefst samenwerkend) beter uit de verf. De werkgroepen Educatie en PR van MKW kunnen zeker versterking gebruiken. Maar mocht u belangstelling hebben voor andere werkgroepen: meldt u zich voor inlichtingen bij Fiona Zachariasse of bij andere vrijwilligers. !Tot slot: schrijf eens een artikeltje over een archeologisch voorwerp, dat u koestert. En draag die geboeidheid van u uit naar andere Vrienden. Dan komt dat bijna zeker in een toekomstige Nieuwsbrief. 2009 is uitgeroepen tot Jaar van de tradities. Zie www.jaarvandetradities.nl. Doe er wat mee! Veel leesplezier en geniet zeker ook van het ontluiken ...overal! En het lentezonnetje!

Van de Bestuurstafel :

Wim Kattenberg(voorz.)

Graag wil ik beginnen met vast te stellen dat het aantal leden gelukkig, na toch het gestaag teruglopen van het ledenaantal in de jaren 2000-2006, weer toeneemt. Dat levert het gevoel op dat we op het goede spoor zitten. Dat kun je dan als Bestuur wel vinden, maar wat vinden de vrienden ervan. Op de afgelopen ledenvergadering heb ik dat hen dat dan ook gevraagd, na eerst gesteld te hebben dat we dit jaar vooral intern zaken op een rij willen zetten; onder andere het invoeren van een huishoudelijk reglement.

Gekeken nu naar onze doelstellingen ging de eerste vraag erover of we ons wel voldoende voor het museum inzetten als het gaat om het deelnemen aan één van de werkgroepen in het museum. (directe ondersteuning) We moeten dan eerlijk zeggen dat het wat dat betreft toch nog steeds gaat om een groep, die verspreid over de werkgroepen, al jaren werkzaam is in het museum. Daar zijn er vanuit de vriendenstichting niet zoveel bijgekomen. Hier ligt een opdracht.

Hierbij kan wat betreft schenkingen en financiële ondersteuning gesteld worden dat we vorig jaar een aantal archeologische objecten aan het museum hebben geschonken. In dat opzicht zouden we graag dit of komend jaar een bijdrage willen leveren aan de inrichting van de nieuwe ruimten in het museum.

Wat betreft de verbreding van het draagvlak, een voor ons essentiële doelstelling, scoorden we goed met lezingen (goed bezocht), excursie Duitsland (succes) en de fietstocht (iets minder, maar toch). Toch echt een inspanning. We kregen er nieuwe vrienden mee en menen ook daarmee het museum meer bekendheid te geven en het draagvlak voor het museum te vergroten onder de Wijchenaren., want die is de laatste jaren toegenomen. Ook traden we wat dat betreft naar buiten op de paardenmarkt en dit jaar voor het eerst in 'Wijchen Present'.

Nogmaals wij hebben het gevoel op de goede weg te zitten. Het Bestuur was verheugd dat de vrienden er mee konden instemmen dat de contributie wordt verhoogd. Ik heb het zo opgevat, dat men daarmee wilde zeggen ga zo door, maar dan wel met nieuw elan en inzet. We zullen ons best doen !!

Prikbord:

Heemtuin Malden wint Mooi Gelderland prijs.

Vrienden van de Heemtuin Malden heeft de Mooi Gelderland prijs 2008 gewonnen..

De vereniging richt zich op het beheer, instandhouding en openstellen van een prachtige heemtuin. De tuin is bedoeld om te laten zien hoe een natuurgebied in deze omgeving in de eerste helft van de vorige eeuw eruit zag. Daarnaast verzorgt de vereniging natuur en milieu educatie voor alle basisschoolleerlingen in de gemeente Heumen. De prijs wordt nu voor de achttiende keer toegekend.

Bron: De Gelderlander, 29 oktober 2008

Financiële bijdragen

De financiële bijdrage voor de vrienden van Museum Kasteel Wijchen stichting Frans Bloemen is met ingang van 2010 verhoogd van € 6 naar € 10 voor een individuele bijdrage en voor een gezin €10 naar €15. Dit voorstel werd op de ledenvergadering van de 'Vrienden' met algemene stemmen aangenomen. Bij deze Nieuwsbrief treft u een acceptgiro aan voor de bijdrage van 2009, die nog gewoon € 6 voor een individuele en € 10 voor een gezin is. Onze welgemeende excuses gaan uit naar enkele vrienden die een verkeerd of helemaal geen pasje gekregen hebben voor 2009. Wij hopen dat de problemen met het pasje inmiddels zijn opgelost. Meldt u voor een nieuw pasje bij Hella Cranen (tel. 024 6411950).

Hommels

In het kader van dit feestjaar van de 'Tuun', kunt u in de nieuwsbrief regelmatig 'hommeltjes' verwachten. Deze zijn bedacht en geschreven door Fred van Heuven, medewerker van de 'Tuun'.

Oproep Werkgroep educatie

De werkgroep educatie is nog altijd op zoek naar uitbreiding van het aantal begeleiders. Op dit moment lukt het nog net om aan de vraag van scholen te voldoen. Als uzelf of iemand in uw kennissenkring buiten het museum, belangstelling zou hebben voor deze leuke vorm van vrijetijdsbesteding, dan kunt u dit doorgeven aan Fiona Zachariasse. Een e-mail of een telefoontje is genoeg (fz@museumwijchen.nl). Begeleiders worden niet zomaar in het diepe gegooid, er is eerst een introductie programma, zodat je je als begeleider goed kunt inwerken totdat je zelfstandig een groep kunt begeleiden. Je maakt natuurlijk ook kennis met het programma van de museumlessen en alles wat daar mee samenhangt. Educatie is een van de belangrijkste taken van het museum.

De groei heeft mij m'n leven gekost
Als tuinafval ben ik hier gelost
Ik lig hier nu te slinken
En broeierig te stinken
Nu noemt men mij compost.

Aktiviteiten:

zaterdag 16 mei 2009. Lekker de bijzondere natuur van de Overasseltse Vennen ontdekken o.l.v. een kenner van dit gebied: de heer Ben Cornelissen (Staats Bosbeheer). Flora en fauna krijgen, naast de huidige beheersmaatregelen van dit gebied, die middag volop aandacht. Wel stevige wandelschoenen aantrekken.

Verzamelpplaats (en einde wandeling): restaurant St. Walrick, Sint Walrickweg 5, Overasselt. **aanvang 13.30 uur.**

Start wandeling: 14.00 uur tot 16.00 uur: maximale groepsgrootte 20 personen. Daarom deelname telefonisch opgeven op tel. 024-6422232; op volgorde van aanmelding. **kosten: euro 2,50 pp.** Te voldoen in restaurant St. Walrick.

zondag 7 juni 2009. '10 jaar De Tuun'. Het programma voor die dag is nog niet bekend. Op die dag zal ook de jaarlijkse Kunstmarkt in de kasteeltuin plaats vinden.

Exposities:

Ton sur ton, t/m 26 april 2009

Museum Kasteel Wijchen presenteert de tentoonstelling 'Ton sur ton', abstracte aquarellen van de Leurse kunstenares Leny van Elk.

Leny van Elk heeft zich na haar opleiding aan de Academie voor Beeldende Kunsten in Utrecht toegelegd op de fragiele techniek van het aquarelleren. De laatste 10 jaar heeft haar werk een ontwikkeling doorgemaakt van figuratief naar abstract en het is haar recente werk dat in het museum wordt gepresenteerd.

Centraal in het werk van Leny van Elk staat kleur en de vraag hoe kleuren en kleurnuances zich tot elkaar verhouden. Om dit te onderzoeken werkt van Elk in series waarbij ze, gebruik makend van de specifieke kwaliteiten van aquarelverf, kleurt, vergelijkt, varieert en combineert. Deze opeenvolging van kleine stappen is een belangrijke factor in het proces.

Door de aquareltechniek volledig te benutten, te weten het verzadigen van het papier, ontstaat een matte, ondoorzichtige textuur. Leny van Elk streeft met haar kunst naar een helderheid met een zo groot mogelijke eenvoud aan beeldende middelen. Kleurnuances zorgen voor diepte in het werk en de combinatie van vluchtige penseelstreken met concentraties verf geeft het werk een heel eigen karakter.

Bloedband familie, de werkelijkheid verbeeld – Cornelia Haverkort

Schilderijen en familieportretten, 1 mei t/m 5 juli 2009.

Cornelia Haverkort vertelt met haar schilderijen het verhaal van een familie uit de twintigste en de eenentwintigste eeuw.

De schilderijen zijn portretten van de gezinsleden.

'Ze richten zich op het weergeven van de innerlijke houding en gevoel, misschien wel de ziel', schrijft Cornelia.

Haar schilderijen hebben meerdere betekenissen en zijn voor meerdere uitleg vatbaar, afhankelijk van wat er gebeurt tussen de kijker en het beeld. Naast de expositie van haar schilderijen heeft zij een vergelijking gemaakt met de familie- portretten uit de voorgaande eeuwen.

'Schilderijen uit de voorgaande eeuwen zijn tot op zekere hoogte eenduidig uit te leggen aan de hand van de attributen die gebruikt zijn. Daarnaast geven ze een afspiegeling weer van het denken en handelen van die tijd.'

In het kabinet is een presentatie van familieportretten uit de voorgaande eeuwen.

Cornelia Haverkort is beeldend kunstenaar, filosofe en kunsthistoricus. Bij voldoende belangstelling wil zij een lezing geven over de achtergronden van familieportretten, hedendaagse en door de eeuwen heen.

In memoriam

Cees Mulder, 1929 – 2009

Op 18 februari is, hoewel hij al lange tijd ziek was, toch nog onverwacht op 80 jarige leeftijd Cees Mulder overleden. Onze lezers kennen hem als de schrijver van talloze verhalen in de Nieuwsbrief.

Via de Tuungroep kwam hij zo'n 10 jaar geleden in contact met het museum. Wij, de redactie van de Nieuwsbrief leerden hem kennen als een bijzonder mens, die bijzondere stukjes schreef. Aan het begin ging het over planten, hun specifieke eigenschappen en hun belang voor de mensheid, maar steeds vaker ging het over de mensheid zelf. Vooral over de vroege mens en de mysteries en verschijnselen, die om een verklaring vroegen, zoals de elementen, de natuur en de bovenmenselijke oerkrachten. Hij probeerde steeds weer dwarsverbanden te leggen, een weefsel van onderling samenhangende antwoorden bloot te leggen, die bijvoorbeeld ten grondslag liggen aan de mythen van de mensheid. De mens is in zijn visie een universeel wezen. De 'geheimzinnige krassen', elders in dit nummer, laten dat ook weer zien. Helaas moeten wij onze reeks artikelen van zijn hand met deze bijdrage afsluiten. Het is het laatste artikel van Cees Mulder. Hij heeft in december van het vorige jaar nog actief meegewerkt aan de totstandkoming van het speciale decembernummer, helemaal gewijd aan zijn verhalen over de mythen van de mensheid. We waarderen het zeer dat we dit artikel, hij had plannen voor nog vele afleveringen, postuum mochten publiceren. Wij zullen hem missen, niet alleen als 'vaste medewerker' van de Nieuwsbrief, maar vooral als een bijzonder mens. Cees Mulder is op 18 februari in zijn woonplaats Druten overleden.

Feest

Mariëtte Zikking (lid Tuungroep)

10 jaar 'Tuun'

De eerste schop is al de grond ingegaan. De tuinpaden hebben nieuw steenbeslag en boomschors om op te lopen. De konijnenhollen (levenswerk van de konijnen) zijn dicht gegooid en de bomen gesnoeid. Het tuinseizoen is weer begonnen. Dit wordt het tiende jaar van de 'Tuun'

Maar al veel eerder kwam vanuit de gemeente het plan om een kruidentuin aan te leggen voor de mensen in Wijchen. En die kruidentuin kwam er, achter het Koetshuis en iedereen mocht daar kruiden komen plukken! Mensen uit het onderwijs die in die tijd geen baan hadden, werden gevraagd er te komen werken. De kruidentuin is weer verdwenen toen er weer werk genoeg was. Later werd het idee geboren om een protohistorische tuin aan te leggen bij het kasteel. De ideeën voor een 'Tuun' werden voorbereid door een klein groepje, als verlengstuk van het museum, dat na de restauratie op de zolderverdieping van het kasteel ingericht zou worden. Er kwamen nog een aantal andere werkgroepen (kringen), zoals een beheergroep, een p.r. groep, een infogroep en met deze mensen werd de Stichting Frans Bloemen opgericht. De 'Tuun' viel van 1992 tot 1995 direct onder verantwoordelijkheid van de beheergroep van de stichting. Het museum, zoals we dat nu kennen was er nog niet, en was tijdelijk gehuisvest in de kelder van het gemeentehuis. In 1992/93 kwam er Europees geld beschikbaar voor culturele projecten en vroeg de gemeente of de stichting ideeën had. De plannen voor de 'Tuun' en de kasteleninfo lagen al klaar om uitgevoerd te worden.

De mensen van de werkgroep 'Tuun' zijn een plan gaan maken voor de indeling van de plek in de tuin van het kasteel, die door de gemeente was aangewezen. Uit welke periode van de geschiedenis wilde men planten/zaden hebben en hoe kom je aan het materiaal? Je wilt tenslotte een protohistorisch verantwoorde tuin aan gaan leggen.

In het najaar van 1998 waren de planten voor de 'tuun' al voor een groot deel uitgezocht door de mensen, die de plannen aan het voorbereiden waren. Adviezen kwamen van het R.O.B (Rijksdienst Oudheidkundig Bodemonderzoek), B.L.A.X. (Biologisch advies bureau) en het Instituut Wageningen. Naar aanleiding van deze gegevens is de tuin in het voorjaar van 1999 voor het eerst ingezaaid en beplant. Het werd een leerzaam jaar. Op 24 mei 1999 beleefde de 'Tuun', tegelijk met het info-centrum in het Kasteel, de officiële opening door Baron Hr. Otto van Verschuer en tuindeskundige Jan Wartenaar.

Een jaar later kwam er nieuwe informatie ter beschikking: een uitgave van 'De introductie van onze cultuurplanten en hun begeleiders, van het

Neolithicum tot 1500 A.D.' van de vereniging voor Landbouwgeschiedenis te Wageningen. En het onderzoek van L.Kooistra over de landbouw in oostelijk rivierengebied en het lössgebied in Limburg in de Romeinse tijd en vroege Middeleeuwen. Deze nieuwe informatie leidde tot een nieuw teeltplan.

Daarbij kwam men verschillende problemen tegen. Zo bleek uit vondsten niet altijd, of een plant in het wild voorkwam of in cultuur genomen was. Ook zijn bepaalde cultuurgewassen (planten) moeilijk te identificeren zoals koolsoorten. Hoe los je dat op? Het komt ook voor dat planten niet hier maar elders aangetoond zijn. De vraag werd dan moeten we ze wel of niet opnemen. Over het algemeen heeft men geprobeerd zo dicht mogelijk bij de realiteit van toen aan te sluiten, uitgaande van de ter beschikking staande onderzoekresultaten. Kortom stof genoeg voor discussie.

Er werd in het begin een leidraad gehanteerd :

- Overzicht van de gewassen per periode
Late ijzertijd, Romeinse tijd, vroege middeleeuwen
- Toename van het assortiment naarmate de tijd verder gaat
Geneeskrachtige kruiden, keukenkruiden, nutsplanten, rituele planten
Wilde akker met compost hoop
- Principe van de wisselbouw toepassen.
- Afname van het areaal woeste grond.

Verder diende er in het teeltplan rekening gehouden te worden met de invloed van de planten op elkaar.

Cultuurgewassen zijn ingedeeld in de volgende groepen:

- Granen
- Peulvruchten
- Oliehoudende zaden
- Groenten
- Kruiden

Van al deze cultuurgewassen zijn er voorbeelden te vinden in de 'Tuun'. Bij alle planten staat bij de groeiplaats kort aangegeven de naam en om welke soort plant of gewas het gaat.

De zaden kwamen uit Wageningen van de genenbank. Deze bank stelt zijn pootgoed alleen maar voor wetenschappelijke doeleinden beschikbaar. Je kreeg één keer de zakjes met plantgoed. Als het mis ging was het voorbij. Het zaad moet dus ieder jaar worden geoogst en bewaard om dat het volgende jaar weer te kunnen gebruiken voor het inzaaien. Het was niet eenvoudig een muiskbestendige opbergplaats te vinden en daarom gingen de zaden naar de gemeentewerf om ze daar op te slaan. Toch kwamen ook daar de muizen op af. Tegenwoordig gaan zaden mee naar huis met de mensen van de 'tuungroep' en heeft ieder de taak het muizenvolk op

afstand te houden. Ook mag er geen vocht bijkomen. Zaad wat over is, wordt in de museumwinkel verkocht. Het sorteren, verpakken en winkelklaar maken van de oogst van het seizoen hoort bij de winterwerkzaamheden.

Om de akker te bewerken bracht iedereen zijn eigen tuingereedschap mee van huis. Daar is later een rieten tuinhuisje voor gekomen en kon er gereedschap worden aangeschaft dat op de 'Tuun' zelf opgeslagen kon worden. Er is brand geweest in 2005 en alles verdween in één keer. Daarvoor in de plaats is er nu een nieuw houten huisje voor het gereedschap en spullen, die droog moeten blijven.

Op dit moment zijn er acht mensen afwisselend werkzaam in de tuun. Één maal in de week kun je ons zien werken, met ontzettend veel plezier. Daarna is er koffie en praten we na over nieuwe ideeën en andere dingen. Fiona houdt een oogje in het zeil. (archeologe op het gebied van Nederlandse landbouw)

Ook zijn er in de afgelopen tien jaar open dagen georganiseerd. Op zo'n open dag, een paar jaar geleden, hebben we onze verplanten uit de 'tuun' en ander materiaal verzameld om wol te verven. Er is toen een dag, geverfd. Later is het resultaat tentoongesteld in het Museum. Ook is er een keer plat brood gebakken en was er spelt (een graansoort) meel te koop.

Nu komt er de tijd dat de kinderen van de scholen uit Wijchen in de 'tuun' lessen gaan volgen. En gaan we dit jaar het tienjarig bestaan vieren, in het begin van de zomer. Er komt een verrassingspakketje (een potje met tuinbonen) voor de kinderen, die les krijgen in het museum of het museum dit voorjaar bezoeken. Op zondag 7 juni is er dan weer een open dag en kunt U komen kijken en gaan we al uw vragen proberen te beantwoorden.

Ik ben een bodembedekker
maar daarvan baal ik als een stekker
ik wil graag hoger op
net als de klimop
want zo dicht bij de grond is niet lekker

- 1 Engelwortel
- 2 Graan Spelt
- 3 Vingerhoedskruid

Een oude briefkaart
een nieuwe blouse en standsverschillen
Jacques Rommens

Het Wijchense kasteel heeft haar geheimen, die ze in de toekomst ongetwijfeld zal blijven bewaren. Als bezoekers van het museum in het Wijchense kasteel op de oude binnenplaats, onverwachts naar de torens turen en later soms door de schaarse gangen dwalen, komt het verleden, in wat voor vorm, even terug. Die ervaring heeft praktisch iedereen van ons. Van jong tot oud.

Afgelopen Kerstmis dwarrelde een lezenswaardige briefkaart (in kopievorm) uit 1904 tussen de post op mijn deurmat. Toen ik de bewuste kaart wat beter bekeek, begreep ik dat hij ooit als bijzondere dank geschreven was, door de eigenaresse en bewoonster van het kasteel in die tijd: douairière Adriana Wilhelmina van Andringa de Kempnaer. (in het vervolg door mij tante Jeanne – haar gebezigde roepnaam -genoemd). Ze stuurde de kaart naar een dochter van haar tuinman van Harsta State (haar zomerverblijf in Hogebeintum: N.Friesland), die een blouse voor haar had genaaid. De betreffende dochter had echter geen binding met Harsta State. Haar vader wel. Zijn naam was Lucas W. Bosma.

De gedrukte briefkaart toont de brugpartij en het kasteel Wijchen, enkele jaren voor de fatale kasteelbrand van **6 december 1906**. Misschien is deze afbeelding van het Wijchense kasteel vòòr de brand daarom ook in historisch opzicht nog waardevol.

Hoe was de briefkaart beschreven ?

De letterlijke inhoud van de oude briefkaart luidde:

Aan Jitske L. Bosma

Harsta State

Hoogebeintum

Friesland

*** poststempels 5 november 1904, Ferwerd, 12 –8 V / 12 –4 N ***

De handgeschreven tekst voor zover leesbaar:

'4 november 1904

Jitske, de blouse is zeer netjes, vraag aan vader (= Lucas W(ijbes) Bosma) te betalen. Hierbij een kaart van een eigen kasteel, een nieuwen gemaakt waarvan ik er (?) nog een zend.

Vr.groet. ook aan ???

Ondertekend (onduidelijk) douairière de Kempenaer '

Het bijzondere van deze ogenschijnlijk onbeduidende briefkaart is dat ik over de betreffende personen toevallig iets meer te weten ben gekomen. En dat is zomaar geluk hebben. Maar het is wel de reden dat diverse personen beter voor u geschetst kunnen worden. Dat lukt alleen door inzet en historisch gevoel van drie personen, die allen min of meer, via hun familie, met Harsta State te maken hebben gehad. De hierna genoemde mensen hebben namelijk een gemeenschappelijke voorvader !

1. De attente inzender van de kaart, mevr. Jikke Braaksma – de Graaf uit Ternaard is de kleindochter van bovengenoemde Jitske; die de enige in leven gebleven dochter van Lucas Wijbes Bosma was ; Jitske stond bekend dat zij zeer vaardig met naald en draad was.
2. Mevr. J. Braaksma zond, als eerste, de oude briefkaart door naar mevr. Tine (Trijntje) de Boer – Bosma uit Marknesse. Zij is de achterkleindochter van bovengenoemde Lucas W. Bosma. Van mevr. T. de Boer - Bosma ontving ondergetekende schriftelijk en mondeling diverse waardevolle verhalen over de maakster van de blouse. En van de familie Bosma uit Hogebeintum in het algemeen. Mevr. T. de Boer - Bosma zond de briefkaart , meteen na kennisgeving (in kopievorm) deze aan ondergetekende, naar Wijchen.
3. Mevr. Baukje de Boer uit Emmeloord (dochter van Tine de Boer-Bosma) zette de kroon op het werk, door de orginele kaart te scannen

en te verzenden naar de redactie van de Nieuwsbrief. De bewuste briefkaart (weliswaar niet origineel) is na 105 jaar nu gelukkig weer in Wijchen en wordt beslist doorgezonden naar Stichting Wighene. Zodat ook anderen hier kennis van kunnen nemen.

Ter informatie: de zeer standbewuste douairière, bezat zowel in Hogebeintum als in Wijchen 'optrekjes. Dat was in Hogebeintum: Harsta State (haar zomerverblijf gedurende drie weken) en in Wijchen het plaatselijk kasteel. (Over de geschiedenis van de aankoop / brand en herbouw van het kasteel : zie Nieuwsbrief jaargang 9 de nrs. 2, 3 en 4) .

Kasteelfamilies bestuurden als regel in die tijd hun landgoederen. Zij hadden uiteraard personeel in dienst. Soms diverse generaties lang. Zoals de navolgende familiechroniek aangeeft. Die een aanvang neemt met de verre voorvader:

Lucas Wijbes Bosma. Hij was geboren op 9 juli 1850 te Oudeschoot (bij Heerenveen) en trouwde op 25 mei 1873 met Stijntje Lammerts Sloothaak in de gemeente Schoterland; Van beroep was hij tuinman. Drie kinderen werden uit dit huwelijk geboren. Waarvan twee al op heel jonge leeftijd overleden. Na twee jaar overleed echter zijn 26-jarige echtgenote Stijntje. Moet je dit eens voorstellen. Wat een verdriet !

Op 14 mei 1877 huwde Lucas Wijbes Bosma in de gemeente Achtkarspelen, voor de tweede keer, met Aukje IJbeles v.d. Meulen. Per 1 mei 1877 trad Lucas Wijbes Bosma in dienst als tuinman en koetsier van Harsta State in Hogebeintum. Uit bovengenoemd huwelijk zijn vier kinderen geboren. Twee overleden echter ook op heel jonge leeftijd. Het jongste kind Wijbe, werd geboren op 14 april 1893 (hij overleed op 25 december 1987) trad op Harsta State in vaders voetsporen als tuinman / koetsier.

Hij was het die in mei 1926 naar kasteel Wijchen werd ontboden door tante Jeanne. Om vanaf haar ziekbed daar haar uitvaart te gaan regelen ! Deze Wijbe Bosma was zelfstandige en pachtte de achter Harsta State gelegen boomgaard. Daarbij moest de familie Bosma wel, wanneer de State bewoond werd, de nodige hand- en spandiensten verlenen. Zoals bv. eten koken voor de aanwezigen en de State schoonhouden. Maar ook de omliggende tuin onderhouden.

Wijbe Bosma en zijn vrouw Aaltje verhuisden in 1957 naar Ferwerd. Lucas (geboren op 4 januari 1918), de zoon van Wijbe Bosma, kwam toen vanaf de Finein samen met zijn vrouw Meino van Dijk (geb. 04-01-1919) naar de tuinmanswoning in Hogebeintum. Al hun vier kinderen waren reeds op de Finein geboren.o.a. bovengenoemde dochter: Tine de Boer-Bosma thans wonende te Marknesse. Zij was 14 jaar samen met haar gezin de naaste

buren(aan de Leemringweg 11b te Marknesse) van de schrijver van deze bijdrage.

Begin 1966 zegde Lucas Bosma de huur in Hogebeintum op en verhuisde eind april 1966 met zijn gezin naar Marknesse (NOP) . Vader Lucas overleed op 14 september 1994. En Moeder Meino op 15 april 2007.

Begrijpelijk maar ook wonderlijk hoe de diverse stukjes van de legpuzzel van dit verhaal de laatste weken, ook voor mij, z'n boeiende wending hebben gekregen.

Standsverschillen.

Toch kom ik weer terug op de bewuste briefkaart.

Vele jaren later als de bewuste Jitske getrouwd is en een dochtertje heeft die Aukje heet, krijgt deze laatste van de douairière te horen dat ze *te mooie kleren* droeg. Dat kreeg ze dus te horen van 'tante Jeanne', die blijkbaar daar nog duidelijk aanwezig is gedurende de zomer-maanden.

Uit een andere bron putten we. Ook Frieda Wijma, een meisje uit een arbeidersgezin uit Hogebeintum, die in opdracht van de plaatselijke bakker brood bezorgde op de Harsta State, kreeg te horen dat ze *te mooi* gekleed was.

Het heeft tot na de 2de wereldoorlog geduurd dat, als de State bewoond was en de fam. Bosma op weg was naar de boomgaard en de State passeerde, de pet werd afgenomen. Ook moest men dan beslist *achter* de State langs gaan.

Maar..... toch laat 'tante Jeanne' weer wel vanuit Kasteel Wychen een rouwadvertentie plaatsen in de Leeuwarder Courant na het overlijden van haar tuinman Lucas W. Bosma.:

"Tot mijn leedwezen overleed heden te Hogebeintum

Lucas W. Bosma,

Die gedurende vele jaren mijne belangen aldaar trouw behartigde.
Kasteel Wychen, 21 December 1925.

Douairière Q.C. I. van Andringa de Kempnaer “.

(de voorletters van haar overleden man, die dezelfde familienaam had)

Wat een tijden, wat een wereld.

Mevrouw douairière van Andringa de Kempnaer uit Wijchen stelt rond het gehele Sterrebosch een ijzeren scherm op. Haar afstandelijkheid wordt dan wel duidelijk. “Ze vond Wijchenaren volgens haar aantekeningen maar domme mensen”. Binnen haar personeel maakte ze in Wijchen

onderscheid. Er waren o.a. twee theehuisjes. De ene, de grootste natuurlijk, was van tante Jeanne en de andere op grote afstand daarvan in de omgeving van de Kasteellaan (Zandstraat): - noot red. in de achtertuin van de familie W. Roelofs – Wessels) behoorde aan haar gezelschapsdame: baronesse Henriette Quarles van Ufford (tante Jetje).

Tante Jeanne; een wonderlijke eigenzinnige dame, tevens jongste kind, leeft mogelijk door haar opvoeding (door een gouvernante opgevoed) en situatie (weduwe en geen kinderen erg conservatief en in een klein wereldje. Echter. Zowel haar grote opmerkingsgave en haar opvallend schrijverstalent blijft zij in al haar memoires steeds verder ontwikkelen. Ze is beslist een getalenteerde dame.

Misschien is het toch een uitdaging voor een auteur van een toneelvereniging in Wijchen en/of Hogebeintum om ooit een historisch stuk over deze Friese/Wijchense adellijke dame te schrijven, dat zich afspeelt in een van beide plaatsen. En om de hoogtepunten en tragische dieptepunten uit haar leven voor het voetlicht te brengen.

Na de kasteelbrand heeft ze haar dagboeken , zoveel mogelijk, samen met haar moeder herschreven. Ze zijn momenteel te vinden in het Rijksarchief van de Provincie Friesland te Leeuwarden.

Mogelijk is het een uitgelezen kans om een stukje persoonlijke familiegeschiedenis van het Wijchens kasteel tussen 1900 en 1926 te schetsen.

Deze douairière is de persoon bij uitstek m.i.om te visualiseren. Eerder nog dan de meer bekende prinses Emila van Nassau (die hier ook woonde). Het is zeker een basis voor de navolgende instellingen: Vrienden Museum Kasteel Wijchen, Stichting Wighene, Museum Kasteel Wijchen en de historische Vereniging Tweestromenland en auteur(s) om gezamenlijk een historisch stuk op de planken te zetten. Het is alleen maar een suggestie die ik niet achterwege wil laten !

Bronnen:

- familiedocumenten Bosma
- 89 JAAR Familie Bosma – Harsta State

Geheimzinnige krassen.

Cees Mulder

In werkelijkheid weten wij niets, want de waarheid ligt in de diepte, Demokritos (460-370).

Met een beetje geluk kun je tussen de stenen een plat kalksteentje vinden dat vol zit met krassen. Het ligt voor de hand om te denken dat die zijn ontstaan tijdens de ontwikkeling van een eindmorene, gedurende een ijstijd. Het zand en het grind waaruit zo'n heuvel bestaat schuurt voortdurend langs elkaar, zo kunnen die krassen zijn ontstaan. Maar dat hoeft niet, zij kunnen ook door mensen zijn gemaakt. Zulke voorwerpen zijn gevonden op plekken waar mensen zich vroeger hebben opgehouden, zoals in grotten, ook zijn zij gevonden in grafheuvels. Over het algemeen bestaan deze voorwerpen uit been, ivoor of steen.

Deze vondsten dateren vanaf het Vroege Magdalénien, ongeveer 25000 jaar geleden. De oudste voorwerpen zijn met willekeurige figuren bekrast, in de loop van de tijd worden de figuren meer geometrisch. Ook zien we later afbeeldingen van mensfiguren ontstaan.

Lange tijd heeft men de betekenis hiervan niet kunnen verklaren. Wel is het vermoeden ontstaan dat zij iets met rituelen te maken kunnen hebben. Zo zijn er in Pavlov (Moravië) gegraveerde platte stenen gevonden, uit het Gravettien (ongeveer 23000 jaar geleden), waarin een gaatje is geboord. Kon dat als sieraad worden gedragen of maakte het deel uit van een magisch ritueel? Ook is ooit een sieraad gevonden waarvan de barnstenen kralen gegraveerd zijn met soortgelijke figuren.

Er zijn vermoedens dat de ontwikkeling van dit soort figuren kunnen hebben geleid tot het ontstaan van het hiërogliefenschrift van Egypte en China.

In de tachtiger jaren van de vorige eeuw hebben Australische geologen soortgelijke figuren gevonden die zijn gemaakt door Aboriginals. Omstreeks diezelfde tijd heeft de Zuid-Afrikaanse antropoloog J.D. Lewis-Williams gemeld dat het Sanvolk (Bosjesmannen) ook zulke figuren kennen en daar eerbiedig mee omgaan.

Een multidisciplinair team is de aard van deze krassen gaan onderzoeken. De psychologen uit dat team hebben in die figuren entoptische verschijnselen herkend, dat zijn figuren die op het netvlies verschijnen, zoals strepen en vlekken. Het zijn producten van het centrale zenuwstelsel. Het is bekend dat hallucinogenen zulke gewaarwordingen kunnen oproepen. In sommige religieuze praktijken worden dergelijke ervaringen

nagestreefd, denk bijvoorbeeld aan het sjamanisme, dat een zeer oude vorm van religiositeit is.

Ter illustratie stel ik mij voor van hoe een sjamaan contact zoekt met de bovenwereld.

Orin, de sjamaan uit het volk van de Evenken (Noord Siberië), bereidt zich voor om de voorouders van zijn groep te gaan ontmoeten. Eerst maakt hij van de gedroogde opperhuid van een vliegezwam *Amanita muscaria* een poeder, dat lost hij op in een beker wijn, (dit moet heel precies gebeuren want een verkeerde dosis kan dodelijk zijn). Dan drinkt hij het mengsel langzaam op. Niet lang daarna verschijnen er voor zijn geestesoog verwarrende figuren en valt hij, schokkend als bij een epileptische aanval, op de grond. Dan treedt hij het rijk van de geesten binnen. Hij mompelt in trance woorden en soms hele zinnen, die door de omstanders zijn verstaan. Daarna valt hij in een diepe slaap.

Nadat de sessie is afgelopen en de sjamaan is bijgekomen, beschrijft hij de reis. Die begint met de wonderlijke tekens en die hij met een stok tekent in de grond. Gezamenlijk bespreken zij wat hij tijdens die ontmoeting heeft gezegd en duiden zij die woorden.

Op het ceramiek van bijvoorbeeld de trechterbeker en klokbekercultuur zien we soortgelijke geometrische figuren als 'versieringen'. Zouden die kunnen hebben gediend om de inhoud van dat vaatwerk, of dat vaatwerk zelf, te eerbiedigen en te beschermen?

Literatuur

Images of another World, Teleac 17. 11. 1990.

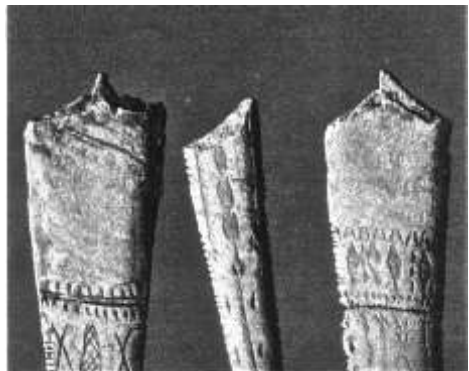
Walter Torbrügge, Europa in de oertijd, Elsevier, 1990.

!5 miljoen jaar Menselijk avontuur, Centre de Recherches et Paléontologie et Préhistoire, (C.R.P.P.) te Brussel, 10.09/ 30.12 1990.

Piet Vroon, Wolfsklem, Ambo, 1992

Signalement, 10. 04. 1993.

Alexandra Rosenbohm, Wat bezielt de sjamaan, Koninklijk Instituut voor de Tropen, 1997.

Hanger van been met geometrische kerfversiering, 11,2 cm lang. Grot van Maursoulas, Haute-Garonne, Frankrijk. Musée des Antiquités Nationales, St.-Germain-en Laye.

Kunst in de openbare ruimte

Nelly Goebertus

Kunst op straat, in je directe leefomgeving. Iedereen kent het, je kunt er als burger niet omheen. Kunst aan de wand in je eigen huis of in een museum betekent een bewuste keuze om naar kunst te kijken. De beschouwer zoekt of in de huiselijke omgeving van de eigen woning of in de openbaarheid, maar toch beslotenheid van een museum, de kunst op. Kunst in de openbare ruimte kan confronterend zijn of juist vanzelfsprekend. We kennen allemaal wel voorbeelden van een kunstwerk op een plein, in een park dat weerstand oproept. Komt dat omdat zo'n kunstwerk ervaren wordt als een inbreuk op de vertrouwde omgeving van de wijkbewoners, omdat het nieuw is in hun omgeving en zou hetzelfde kunstwerk ook diezelfde heftige emoties oproepen als het inmiddels tot de inventaris van die vertrouwde omgeving is gaan behoren? Hoort kunst op straat of mogen we de inwoners van een wijk niet ongevraagd opzadelen met iets wat zij helemaal niet willen. Zal de tijd leren dat de kunstuiting op den duur wel gewaardeerd wordt en zelfs iets waardevols toevoegt aan de persoonlijke ontwikkeling van burgers, misschien zelfs zonder dat zij zich daarvan bewust zijn?

Zelf groeide ik op in een omgeving die als het ware doortrokken was van kunstuitingen in allerlei vormen, van beeldhouwkunst aan de gevels van huizen, in de hoekoplossingen van bruggen, bijzondere bouwvormen van scholen of woonblokken, de vormgeving van de huisnummers en deuren, het straatmeubilair en zelfs in het hele ontwerp van de wijk. Ik denk dat als je van kinds af aan mooie vormen om je heen ziet onbewust een gevoel ontwikkelt van het vanzelfsprekende van kunstuitingen in de dagelijkse leefomgeving. De redactie heeft aan een aantal personen gevraagd hun mening daarover op papier te zetten. In deze Nieuwsbrief treft u een bijdrage aan van Herman Kruis, zelf kunstenaar, die een kunstwerk maakte dat nu bij het Mozaïek de openbare ruimte siert. Juist omdat kunst in de openbare ruimte door iedereen gekend wordt, heeft iedereen er wel een mening over. We wachten de reacties van onze lezers met spanning af. Voor welk kunstwerk zou u een blokje omrijden? Laat het ons weten!

Prominente plaats voor kunst

Herman Kruis

Door de eeuwen heen hebben beelden en monumenten, in het openbaar een enorme betekenis gehad. Denk aan de Grieken en Romeinen, heiligen en helden op pleinen en in straten. Daarnaast hebben veel kunstenaars de behoefte hun werk, in het openbaar te tonen. Het is niet voor niets, dat de

overheid, heeft bepaald, dat 1% van de bouwsom van grote projecten voor kunstwerken gebruikt mag worden. Kunst in het openbaar, is naar mijn overtuiging, een manier om cachet aan de omgeving te geven. Niet alle mensen kunnen waardering opbrengen voor kunst in de openbare ruimte en velen vinden het onzin, dat hiervoor gemeenschapsgeld wordt uitgegeven. De vernielzucht van een kleine groep mensen is er de oorzaak van dat kunstenaars zich genoodzaakt zien hun werk vandalismebestendig uit te voeren en is het niet meer mogelijk om exposities van beelden en sculpturen in het openbaar te organiseren. Gelukkig heeft onze gemeente, een beleid dat kunst een prominente plaats geeft.

Het is een bekend gegeven, dat figuratieve kunst het meest aanslaat bij het grote publiek. Echter heb ik gemerkt, dat mijn abstracte sculptuur bij het Mozaïek door veel mensen mooi wordt gevonden. Toch heeft eenieder wel een speciale voorkeur voor een van de kunstwerken in onze gemeente en voor mij is het kunstwerk van Cor Litjens bij zwembad de Meerval favoriet. Tevens ben ik aangenaam verrast door het boekje 'Kijk op Kunst', wat in samenwerking met het bureau voor toerisme, door de gemeente is uitgegeven. Een aanrader, voor wie een kleinigheid cadeau wil geven, ze kosten maar € 2 en zijn verkrijgbaar bij het VVV en bij het museum. Ik zal blijven ijveren voor kunst in het openbaar en hoop, dat velen dat met mij eens zullen zijn.

Sprokkels:

Jaques Rommens/ Nelly Goebertus

Maak je eigen 'Appel'

Een veelgehoorde opmerking van mensen die werk van Karel Appel zien is; 'dat kan mijn kind van 8 ook'. Van het Stedelijk Museum Schiedam mogen bezoekers nu zelf eens wat gaan 'aanrotzooien'. Het schilderij 'Oerbeest' van Karel Appel is vertaald naar een computerprogramma en daarmee kunnen bezoekers met het echte werk als voorbeeld zelf aan de slag om hun eigen 'oerbeest' te creëren. Aan de hand van aanwijzingen als; kies de juiste kleuren, schat de penseeldikte in, geef de proporties aan en het, niet te onderschatten, welgemeende commentaar van de kunstenaar zelf in virtuele vorm. Ben je tevreden over het resultaat dan kun je het werk zelf signeren. Iedere maand krijgen de beste drie van het razend populaire oerbeest een prijs. 'Je gaat er beter van kijken' denkt medewerker educatie en publieksbegeleiding, Irene Constandse, bedenker van het 'interactieve Oerbeest'.

Bron: De Volkskrant

Economische crisis

Veel grote bedrijven en financiële instellingen hebben omvangrijke kunstcollecties. De economische crisis heeft grote gevolgen voor deze collecties. Banken halveren het budget, bestemd voor aankopen, bedrijven zien af van exposities, nieuwe plannen worden op de lange baan geschoven. De collectiebeheerders zien het met lede ogen aan, maar zien ook in dat als er ontslagen vallen de kunstafdeling niet buiten schot kan blijven. Als een collectie niet meer aangevuld wordt verliest de collectie de dynamiek van de tijdgeest, zo is de angst. Positief is, dat het kaf van het koren gescheiden wordt en de kansen voor jonge kunstenaars toenemen. In de afgelopen 10 jaar veranderde jong en hip veel te snel in goud en was er vaak nauwelijks tijd voor bedenktijd en bezinning om tot een goed en afgewogen oordeel te komen.

Bron: De Volkskrant

Onderzoek graafwerk Coehoorn

Grave en Heumen overwegen blootleggen restanten vestingwerk.

Heumen/Grave – De gemeenten Grave en Heumen gaan onderzoeken of ze de restanten van het 17^e-eeuwse kroonwerk: Coehoorn bloot kunnen leggen. Het vestingwerk ligt op de grens van twee provincies en kan volgens de initiatiefnemers een cultuurhistorische en toeristische plek worden. Coehoorn is een van de weinige vestingwerken in de vorm van een kroon, ontworpen door Menno van Coehoorn, die overgebleven zijn uit de tijd van de Republiek der Verenigde Nederlanden. Eind 19^e eeuw is het kroonwerk gesloopt. De muurresten onder de grond zijn wel grotendeels bewaard gebleven. Op warmte camerabeelden vanuit satellieten zijn de contouren van het kroonwerk nog goed waarneembaar.

Bron: De Gelderlander, 29 januari 2009

Darwinjaar

Het jaar 2009 is uitgeroepen tot het Darwinjaar om dat het precies 200 jaar geleden is dat hij werd geboren en 150 jaar geleden, 25 jaar na zijn reis met de 'Beagle', dat zijn beroemde boek 'On the origin of species' over het ontstaan van de soorten is uitgekomen. Het beroemde boek waarin hij zijn evolutietheorie presenteerde en dat het wereldbeeld op zijn kop zette. Hij had tijdens zijn jarenlange reis met de 'Beagle' vele dier - en plantensoorten bestudeerd. Het was hem opgevallen dat de soorten wonderwel aangepast leken aan de omgeving waar zij voorkwamen, terwijl vergelijk bare soorten op andere plaatsen zich helemaal aan de situatie van hun leefomgeving hadden aangepast. Dit patroon vond hij overal terug in de natuur en hij concludeerde dat de soorten die het best aan hun omgeving zijn aangepast de grootste overlevingskans hebben, the survival of the fittest. Er zijn dit jaar allerlei tentoonstellingen, lezingen, films en

andere activiteiten die de evolutietheorie belichten. In Zuid-Engeland kan zelfs het Darwinhuis bezocht worden, waar te zien en te voelen is hoe deze 19^e eeuwse wetenschapper, die de belangrijkste ontdekking van de laatste 200 jaar op zijn naam heeft, leefde en werkte.

Grondradar geeft Bergharen een motte

Onderzoek brengt veel historische sporen boven water. Wijchen heeft zijn Elst terug en Hernen en Bergharen mogen zich beroemen op een *zeer oud mottekasteel*. Aan de oppervlakte is er niets van te zien. Maar radaronderzoek door archeoloog Laurens Flokstra en historicus Wim Kattenberg heeft de resten duidelijk in beeld gebracht. Beide onderzoekers gingen in november 2008 met de grondradar op onderzoek uit. Ze vonden daarbij ook aanwijzingen voor Merovingische graven onder het Marktpad in Wijchen en funderingen of muurresten van de voorloper van de Antonius Abtkerk. Onderzoek aan de heuvel naast de kerk te Leur, waar eveneens een motteburcht vermoed wordt, leidde niet tot duidelijke resultaten. Spectaculairder zijn de resultaten van het onderzoek naar de mogelijke motte tussen Hernen en Bergharen. Daar vonden de beide speurders een cirkelvormige gracht onder het maaiveld. Die omsluit een terrein met een doorsnede van tegen de 29 meter. De grachten die ze vonden hebben een breedte van maximaal tien meter en een diepte van 2,5 tot 3,5 meter. Op het binnenterrein zijn waarschijnlijk sporen in de grond aanwezig. Hier moet volgens de archeoloog en de historicus een kleine tot middelgrote motte hebben gelegen. Ze spreken van een 'zeldzame ontdekking'.
Bron: De Gelderlander, 6 februari 2009

AWN onderzoek Deest

Henny Litjens vond regelmatig Romeinse voorwerpen bij haar boerderij 't Uivernest in Deest. In 2004 begon de AWN met onderzoek. Wim Tuijn en zijn collega's werden ondersteund door professionele archeologen. De bijzondere vondsten wezen op een nederzetting waarvan de bewoners in luxe leefden. Een overvloedige hoeveelheid mantelspelden, luxe Romeins vaatwerk, veel sieraden en zelfs een bronzen olielampje. De link met het tiende legioen dat rond dezelfde tijd in Nijmegen gelegerd was, werd snel gelegd. 'Als mensen zich in die tijd een olielampje konden veroorloven, dan zegt dat wat', weet Wim Tuijn. De vondst van heel veel botten duidt op slachterijen. We denken dat ze voedsel leverden aan het legioen.
Bron: De Gelderlander, 11 februari 2009.

Prent 'Slot te Balgoijen'

Het kasteel van Balgoij is opnieuw 'ontdekt'. Een afbeelding waarvan niemand wist dat deze bestond, is gevonden door Bert Kolkman, een liefhebber van historische topografie. Van het kasteel waren tot voor kort alleen afbeeldingen bekend als ruïne. Het kasteel werd verwoest in 1672. Het 'Slot te Balgoijen' is rond 1725 getekend door de Amsterdammer Jacobus Stellingwerf. De prent van het Slot te Balgoijen is onderdeel van een verzameling van zo'n 450 tekeningen en prenten die al tientallen jaren wordt bewaard in de Bibliotheek van Rotterdam. De prent was bekend bij de beheerders. Alle tekeningen zijn tot in detail te zien en te bestuderen via de website Schatkamers van de Bibliotheek Rotterdam. Bestellen van

reproducties kan. Inzetten voor promotie mag uitsluitend met toestemming van de rechthebbende. Bron: De Gelderlander, 14 februari 2009

Schoonmaakactie in het Kröller Müller Museum

To clean or not to clean is de naam waaronder het Kröller- Müller Museum het schoonmaken van kunstwerken op zaal de komende tijd aan het publiek wil tonen.

Nog t/m 10 mei kunnen bezoekers in het Kröller-Müller Museum een kijkje nemen in de wereld van de conservering van beroemde museumstukken. In de grootste tentoonstellingsruimte van het museum vindt een schoonmaakactie van één van de depots plaats. Alle objecten uit dit depot worden naar boven gehaald en geconserveerd. Ook worden de gegevens en de conditie van alle werken opnieuw in kaart gebracht. U kunt zelf gaan bekijken hoe een dwarsdoorsnede uit de collectie sculptuur en moderne kunst, met onder andere werk van Constant, Tinguely, Carel Visser, Rädecker en Mendes da Costa een speciale behandeling krijgt om weer jaren mee te kunnen.

Musea

Museum voor Moderne Kunst Arnhem

Utrechtseweg 87, Arnhem

Ophelia, t/m 10-05- 2009

Sehnsucht, melancholie en doodsverlangen vormen het thema rond de beroemde uitspraak van Hamlet bij de dood van zijn geliefde Ophelia 'to be or not to be'. Vele kunstenaars hebben zich laten inspireren door het mysterie van de dood van Ophelia.

Ruim 25 internationale kunstenaars tonen installaties, beelden, fotografie, video's en schilderijen. Tevens zijn er speelfilms, dans - en theatervoorstellingen, debatten, lezingen en workshops op verschillende locaties.

Het SM's - Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch

Paleiskwartier, 's Hertogenbosch

The Unexpected, van Picasso tot Penck, van Appel tot Koons, t/m 1- 07 - 2009

The Unexpected omvat ruim 150 werken in keramiek van 40 internationaal bekende kunstenaars en bestaat uit drie delen: werk van de 'klassieke modernen', van CoBrA-leden en van hedendaagse kunstenaars. De vrijer en avontuurlijker omgang met het materiaal van kunstkeramisten resulteert doorgaans in expressiever werk. Bijna alle deelnemende kunstenaars staan bekend als schilder, beeldhouwer of conceptueel kunstenaar. Sommige kunstenaars beschouwen hun keramisch werk als een tijdelijk uitstapje of een experiment.

Museum Kurhaus Kleef

Tiergartenstraase 41, Kleef

Ettore Spalletti, 24 - 05 t/m 20 – 09 – 2009

Ettore Spalletti behoort tot de meest opmerkelijke kunstenaars persoonlijkeden van Italië. Zijn werk grijpt enerzijds terug op abstracte en minimalistische kunst en anderzijds op het kleurgevoel van de late middeleeuwen en de renaissance. In zijn denken staat de definitie van ruimte en de wisselwerking tussen sculpturale schilderkunst en architectuur centraal.

Museum de Fundatie

Paleis a/d Blijmarkt, Blijmarkt 20, Zwolle

Niet omkijken, Orpheus! Van opera naar muziektheater, t/m 10 -05-2009

Lag in de jaren 50 van de vorige eeuw het accent in de opera vooral op de zangtalenten van de performers, in de periode erna ontwikkelden de voorstellingen zich meer en meer tot een hecht samenspel van muziek en theater. Deze omslag bracht in de jaren zeventig een explosie aan nieuwe operavormen tot stand en leidde in Nederland tot veel experimenten en kleinschalig muziektheater. Niet omkijken, Orpheus! laat die ontwikkelingen zien aan de hand van themakabinetten, opgedragen aan belangrijke vernieuwers als Wieland Wagner, operadiva Maria Callas en regisseur Walter Felsenstein.

Langen Foundation, Neuss

Raketenstation 1, Hombroich

Jean Dubuffet, ein Leben im Laufschrift tot 24 –05-2009

De Langen Foundation in Neuss brengt een retrospectief van Jean Dubuffet. De basis voor de tentoonstelling wordt gevormd door de verzameling van Viktor en Marianne Langen. Het werk van de Franse kunstenaar is, verdeeld over verschillende perioden van zijn kunstenaarschap, te zien. Zijn ontwikkeling van figuratief tot abstract en weer naar figuratief, is aan de hand van sleutelwerken te volgen. De tentoonstelling gaat in september naar de Kunsthall van de Hypo-Kulturstiftung in München.

Museum Jan Cunen

Molenstraat 65, Oss

Fransje Killaars, Installatie 2008, tot 21-9-2009

De kunstenaar heeft internationaal faam gemaakt met zinnelijke, prikkelende, kleurrijke installaties samengesteld uit textiel. In opdracht van Museum Jan Cunen heeft zij een installatie gemaakt voor de 'trouwzaal'. In deze installatie, waarin ook werkelijk getrouwd kan worden, komen Killaars

fascinatie voor architectuur, textiel en de betekenis van kleding samen. In de ruimte staan verder twee ensembles van witte kledingstukken, afkomstig uit Killaars privé-verzameling. De kleding bestrijkt verschillende tijdvakken en lijkt ook te verwijzen naar verschillende identiteiten, van vroeg twintigste-eeuws ingetogen tot de 'powerdressing' van de jaren tachtig.

Museum Het Valkhof

Kelfkensbos 59, Nijmegen

Jan Jansen en Swip Stolk - twee meesterontwerpers, t/m 30-8-2009

Schoenontwerper Jan Jansen (Nijmegen, 1941) en vormgever Swip Stolk (Zaandam, 1944) ontmoeten elkaar al veertig jaar in het creatieve proces. De tentoonstelling laat een unieke combinatie van meesterontwerpen zien: circa 160 designschoenen die Jan Jansen vanaf de jaren '60 tot nu ontwierp worden gepresenteerd in combinatie met de rubberen en stalen sieraden en wandobjecten van Swip Stolk. Daarnaast toont Jan Jansen nieuwe meubelontwerpen: een primeur voor Nederland. In opdracht van Museum Het Valkhof verzorgde Swip Stolk de grafische en ruimtelijke vormgeving.

Een echte Toorop?, t/m 14 - 6 - 2009, Projectruimte

Werk en de contacten uit de Nijmeegse periode van Jan Toorop(1909-1916) staan centraal, met als belangrijkste onderdeel 'cultureel ondernemerschap'. Toorop deed goede zaken met reproducties van zijn populairste werk. De tentoonstelling biedt een overzicht van deze 'echte Toorops' met een aantal originele werken die eraan ten grondslag lagen. Daarnaast wordt er correspondentie van de kunstenaar gepresenteerd, waarvan het museum belangrijke stukken in de collectie heeft.

Deze hop resulteert in mooie bellen
die laten ze in het bier wellen
voor de smaak en bitterheid
zorg ik voor langere houdbaarheid
en voor de alcohol, pas op je tellen !!.

De volgende Nieuwsbrief verschijnt in juni 2009.
Kopij inleveren voor 15 mei 2009.

Museum Kasteel Wijchen

Kasteellaan 9 Wijchen

Postadres: postbus 189, 6600 AD Wijchen

Tel: 024 6424744

Contact@museumwijchen.nl

Website: www.museumwijchen.nl

OPENINGSTIJDEN:

Woensdag 13.00 tot 17.00 uur

Donderdag 13.00 tot 17.00 uur

Vrijdag 13.00 tot 17.00 uur

Zaterdag en zondag 13.00 tot 17.00 uur

En op afspraak

